

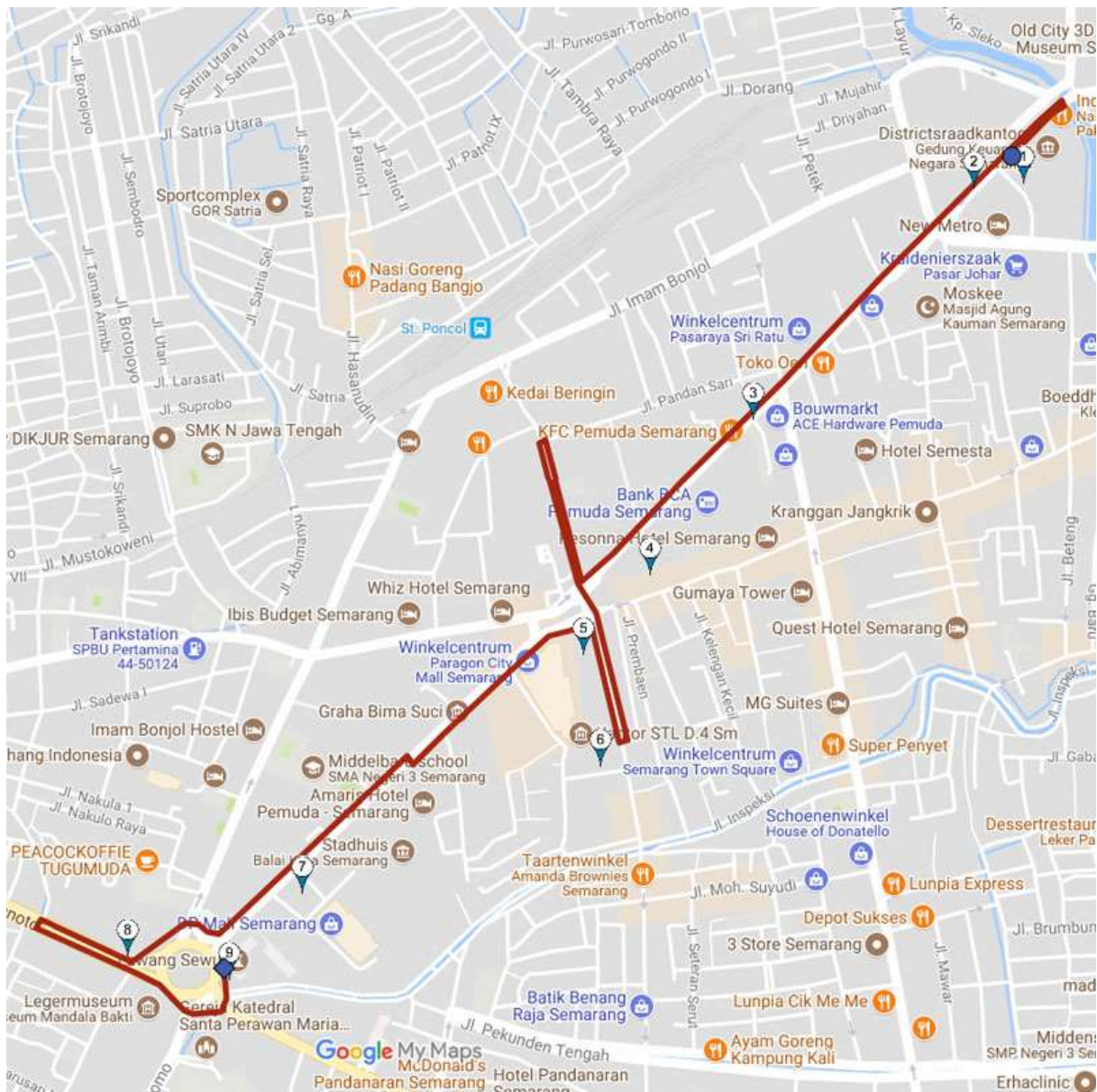
Semarang 2 Bodjong

Afstand: 4 km.

Een wandeling langs de Jl Pemuda, die in vroeger tijd Bodjong heette. Aan deze meest bekende laan van Semarang lagen een aantal belangrijke gebouwen, waarvan er nog diverse te herkennen zijn.

42 Tekstdelen van 16 literatoren zijn gebruikt om deze wandeling van 4 km op te fleuren. Kartini, Koch, Kruseman en Walraven zijn deze keer de belangrijkste 'leveranciers'.

Op Jl Pemuda nr. 52 ligt het bekende restaurant Toko Oen en op het eind van de wandeling ligt aan de Jl Pandanaran op nr. 6 het Chinees restaurant: Holiday.

Hoofdpst- en Telegraafkantoor (1904, Legerstee).

Wij zijn min of meer sceptisch gestemd tegenover 'Tante Pos' en wij hebben daar reden voor, vooral wij, die dagelijks met het ouwe mensch te maken hebben. Het is een gebrekkige instelling en ik was blij eindelijk te hooren, dat het geld tenminste in je bezit was gekomen. [Walraven]

Ga met de rug naar het postkantoor: rechtsaf Jl Pemuda (Bodjong).

Rechts: Keuangan Negara. (Plaats van het Residentiekantoor, later Gouverneurskantoor).

Aan de noordzijde verheft zich het reusachtige Stadhuis-gebouw, (in 1854 gebouwd)
"Ik heb mijn ontslag gevraagd,"
zei hij plotseling.
"Ben je krankzinnig? Je hebt pas promotie gemaakt."
"Het werk op het residentie-
kantoor is me te eentonig,
James. Ik ga in de handel." [Daum]

Recht **vooruit:** Jembetan Berok (Sociëteitsbrug).

Nu we toch in Semarang zijn zou ik graag de lange brug nog eens willen zien, waaraan ik zo'n heldere herinnering heb. Na de oorlog zijn mijn moeder en ik in deze plaats in een doorgangskamp terechtgekomen. Ik herinner me een wandeling met mijn moeder waarbij ik voor het eerst bewust de bloemen, planten en bomen zag. [...] Ik bekijk de kaart van Semarang, er is maar één brug die ervoor in aanmerking komt, maar het is een klein stenen bruggetje, zonder handel; bloemen en bomen zijn ver te zoeken. [Vervoort]

Ga de Jl Pemuda terug.

Een der aangenaamste wegen om te toeren (wandelen is in Indië niet gebruikelijk), hetzij te paard of met den wagen, is de weg naar Botjong, eenige palen van de stad gelegen, waar de Resident gewoonlijk zijn verblijf houdt. [Olivier]
[1862] Wandel de stad uit langs de passeerbaan, waar de regent – de inlandsche vorst – zetelt; laat het hospitaal rechts liggen, al ziet het er ook nog zoo aanlokkend uit en treed die prachtige botjongsche laan op, dan begint gij met u bereid te verklaren om een eed af te legen, dat gij nog nimmer zulk een
schoone bomen-allée gezien hebt; dan merkt ge verder op, dat de villa's elkander hier opvolgen tot aan het residentiehuis, dat aan het einde ligt; [Rees]

Rechts zicht op: Dinas Pendapatan.

Hier stond het Administratiekantoor van 's Lands Kassen, Inspectie van Financiën, Kadasterbureau en Landsgebouwendienst.

"Hoe komt de Javaan zoo te verarmen?" en men slaat grassnijders, die 10 à 12 cent daags verdienen in de bedrijfsbelasting aan. Voor ieder geit of schaaap dat geslacht wordt, moet 20 cent belasting betaald worden. Zoo betaalt een satee-verkoper, die elken dag 2 schapen slacht, 's jaars f 144 belasting. [Kartini]

Dat gebouw is vrijwel gereed en wordt binnen enkele weken in gebruik genomen. Het ligt op een bijzonder fraai punt aan Bodjong en versterkt door zijn monumentale karakter krachtig het imposante stadsbeeld daar ter plaatse.

[1942] Bij besluit van de opperbevelhebber zijn de Javase Bank – waarvan de heropening al maanden geleden door de bezetters werd bekendgemaakt – en 8 andere Indische banken geliquideerd. [Bouwer]

Rechts: Hotel Dibyo Puri (Hotel ‘du Pavillon’).

Nog altijd is er een hotel op Bodjong met een voorerf als een exercitieveld, een hotel met een bovenverdieping en kolommen op de voorgalerij beneden, en als dat hotel verlicht is in den vooravond, maakt het den indruk van een gezellige kooi vol broedkanaries, waarin men een ongelooflijk aantal gasten kan wegstouwen. [Walraven]

Op den 18den October, drie dagen na het begin van den strijd, werden ongeveer vijftig Nederlandsche vrouwen en kinderen

bevrijd, die in het hotel Pavillon, in het centrum der stad, zaten opgesloten. Ik zag nog overal de sporen van het recente gevecht, maar de vrouwen hadden in de afgelopen drie-en-’n-half jaar te veel meegemaakt om zich door ’n paar uren acuut gevaar uit hun evenwicht te laten brengen. “Het ging deze keer niet tegen ons, meneer, maar tegen de Japanners, en de pemoeda’s zeiden: “De Jap is toch ook jullie vijand!” Ze wisten immers wat wij in de kampen hadden moeten uitstaan. [Fabricius]

Rechts: Printworld.

Op de plaats van dit gebouw en het gebouw links daarvan lag waarschijnlijk Toko Djin Hien, voordien Hotel Smabers.

In den avond op Bodjong is het zeer gemoedelijk. In de dagen van Olim zaten wij hier op het terras van Smabers, maar Smabers is gesloten en men is bezig, met inachtneming van de nieuwe rooilijn, op die plaats een toko te bouwen. Smabers was een klein, maar goed hotel, waar men heerlijk kon eten en voorkomend werd bediend, een vijftien jaar geleden. [Walraven]

Ga rechtdoor: JI Pemuda (Bodjong).

Links: 52 Toko Oen. (Restaurant Toko ‘Oen’, Ice Cream Palace, Tea Room).

4 september 1945. Vol belangstelling kijkend naar het verkeer op Bodjong en vooral naar een paar Nippen die bezig waren een vrachtauto op te laden. De houding van de Jappen is wel mooi. Ze doen net of ze ons niet zien en kruipen bij Toko Oen (restaurant) in de donkerste hoekjes. Ik vond de toestand ongelooflijk. Het was er vol Hollandse vrouwen en kinderen. Gezellige feestelijke stemming. Het was of de kamptijd slechts een boze droom is geweest. We genoten van ons feesteten dat besloten werd met een taart.

Rechts, op de hoek: nr. 37 (Maison 'Marino', Schoonheidsspecialiste – Europeesche Heerensalon Rosenthal en Henneman).

Men weet, dat de oude rooilijn getrokken was naar het zaagpatroon. De perceelen liggen schuin op den weg, zij 'geeren'. En koppig hield men vast aan een inwendig rechthoekig huis, met het gevolg, dat het huis buiten steeds een driehoekigen snipper gronds overliet, aan den zuidkant begrensd door het vooruitstekende stuk van het andere huis. Zoo werd de rooilijn een zaag, en zoo leek elk huis bewoond door iemand met een al te groote individualiteit en een gebrek aan gemeenschapsgevoel. [Walraven]

Kruising JI Pemuda / JI Gajahmada (Bodjong / Doewet).

[1917] Reeds meermalen is in ons blad de klacht geuit, dat des avonds de verkeersagenten niet te onderscheiden zijn. Thans zal, naar wij vernemen, op het donkere kruispunt Bodjong–Doewet des avonds – voorloopig bij wijze van proef – een agent geposteed worden, voorzien van 'n stok, waaraan een electriche lamp hangt. Men ziet dan den verkeersregelaar en kan aan zijn aanwijzingen gevolg geven. [...]
Het is ons herhaaldelijk opgevallen, dat de verkeersagenten hier ter stede over 't algemeen nog weinig voor hun taak berekend zijn. Zij

zwaaien met hun witte stokken in 't ronde, zonder dat valt uit te maken, van welke zijde gevaar dreigt, zonder dat men weten kan welke voertuigen moeten stoppen.

Rechts: nr. 43 La Vogue (Dames Modemagazijn 'La Vogue').

Plattegrond 3

Intusschen zag het er met de damesmode treurig uit. De bébé, een afgrijselijke jurk voor volwassenen van de vrouwelijke kunne, deed haar intrede in Indië, en maakte van elke jonge en oude vrouw een onooglijk wezen. Hector Treub schold het ding, waarvan de dames verkleefd waren, een hobbezak, welk woord langen tijd bestorven lag op de lippen van minnaars, verloofden, bruidegoms, echtgenooten en vaders. Het ergste was, dat deze soepjurk eene ernstige concurrentie bleek te zijn van de sarong-kabaja, omdat ze gemakkelijker en goedkooper in het gebruik was. [Ido]

Rechts: Mandiri (Autohandel Barendse).

[1917] Wij vernemen, dat van politiewege binnenkort een boekje met verkeerswenken zal worden uitgegeven, waarin aangegeven staat hoe men wèl en hoe men niet moet rijden, enz. In Europa zijn dergelijke gidsjes welbekend, ook hier kunnen ze zeker veel nut stichten.

Bij de oprichting in 1863 begon de Maatschappij haar werkzaamheden op Java met de gasvoorziening van Batavia en Mr. Cornelis. Begin Februari [1917] wordt een aanvang gemaakt met den bouw van de nieuwe showroom der N.I. Gasmaatschappij op Bodjong, op het erf van het perceel, thans nog bewoond door den heer Hoogvelt. Begin Juni wordt de nieuwe zaak geopend en de kantoorlokalen komen dan in de tegenwoordige woonvertrekken. De bouw van de nieuwe showroom zal geschieden door de firma Harmsen en Plagge.

Ga rechtsaf: Jl Tamjung (Genielaan).

Rechts: (12) Partai NasDem (Hotel-Pension Huize Genielaan 12).

Ik begon met het hotel in de Genielaan en ik eindig ermee. Het 'zat' vol met vaste logé's. Het achtererf was een groot vierkant, geheel omringd door kamers, telkens door een muurtje gescheiden, als de boxes in een renstal. En alles was present. De meneer van de wetenschappelijke richting met woordenboeken op zijn schrijftafel. De dame met het gehaakte kleedje. De familie met twee of drie kinderen, die twee kamers heeft, en waarvan de kinderen 's avonds overluide hun lessen leeren. De Hollandsche mevrouwen, die elkaars gezelschap

zoeken, een kinderwagen tusschen haar in, converseerende over het Indische leven, waaraan zij nog maar altijd niet gewend kunnen raken. En zoo leeft dat hier. [Walraven]

Ga terug naar de Jl Pemuda.

Rechts, op de hoek: PLN Semarang (Aniem).

Het electriciteitsbedrijf der Aniem verzorgt niet alleen de levering van electrisch licht, maar is ook en vooral werkzaam in het belang der algemeene electriciteitsvoorziening van Semarang en Omstreken. Waar zij kan, tracht zij de voordeelen eener doelmatige benutting van de electriciteit te brengen, het gebruik van electrische apparaten voor kracht en huishoudelijke doeleinden te populariseeren.

[1917] Op het oogenblik vertoeft alhier de controleur van de Aniem uit Bandoeng, de heer H. Krüsemann, om te controleren of de bepalingen bij het aangaan van een contract met genoemde maatschappij niet worden overtreden en de uitkomsten zijn verrassend.

1993

Steek de Jl Pemuda **over**.

Recht voor uit: Pertamina (Agentschapskantoor van de Bataafsche Petroleum Maatschappij, Handelszaken – 1938, Fermont-Cuypers; architect Nix).

Plattegrond 5

Maar ik kon verschillende baantjes krijgen, die allemaal even goed leken, hetgeen niet zoo was. Ik koos de Oliefabrieken Insulinde, die twee jaar later al over de kop gingen, en ik versmaadde b.v. de Bataafsche Petroleum Maatschappij, die nog vaster zijn dan de regeering zelf, ja, die volgens booze tongen in Indië ook meer te vertellen hebben dan de regeering! Niets machtiger dan olie! [...]
De B.P.M. en de Aniem hebben op Bodjong prachtige moderne kasteelen opgericht en ook in ander opzicht is Bodjong meer gemoderniseerd. [Walraven]

Ga links van Pertamina **recht**door: **Jl. Thamrin**. (Van der Entweg).
Na ± 175 m. **rechts**: Kereta Api (Hoofdkantoor Stoomtram-Maatschappijen).

Plattegrond 6

Vier tramwegmaatschappijen zijn op het eind van de negentiende eeuw gaan samenwerken: "de vier zusterbedrijven". Deze bedrijven waren:
-De Semarang-Joana Stoomtram Maatschappij, de oudste en grootste tramonderneming, die plaatsen noordoost van Semarang verbond; -De Semarang-Cheribon Stoomtram Maatschappij, met een hoofdkantoor in Tegal; -De Seradjoedal Stoomtram: met de lijn Maos-Purwokerto-Sukaraja; -De Oost-Java Stoomtram: in en om

Surabaya en een lijn met Kediri.

[1938, Karsten:] De gehele rand en de omlopende gangen zijn afgedekt met een vlak gew.-betondak met ver uitkragende luifel; een iets te zuinige wapening aan de hoeken der overstekken heeft een doorhangen daarvan tengevolge gehad, dat later slechts gedeeltelijk geredresseerd is kunnen worden.

Ga terug naar Jl Pemuda en **ga linksaf**.

Links: Paragon (In de zuidoost hoek van het terrein lag Sociëteit de Harmonie).

Er was een Rode Kruis-kantoor geopend waar je vijf gulden kreeg voor een dag werken. Een officier stond aan het hoofd, geholpen door een jonge officiersweduwe die door iedereen Thea werd genoemd. We zaten aan kleine tafeltjes en moesten kaarten maken van namen die op lange lijsten stonden, de vermisten bij de vermisten en de doden bij de doden, bakken vol. De officier kwam bij me staan; hij vroeg of ik ook gevangen had gezeten. Ik noemde de naam van het kamp. 'Het dodenkamp,' zei hij. Hij legde zijn hand op mijn schouder, maar wist niets meer te zeggen. [Gomes]

Rechts: Novotel. (de plaats van het voormalige Hoofdcommissariaat van Politie).

Onmiddellijk toog de hoofdcommissaris van politie, de heer Ruempol, een kerel als een boom, die op Atjeh onder Van Heutsz gediend had, met dertig Europese politiemannen in een aantal auto's naar Koedoes. Daar stonden ze tegenover een paar duizend oproerlingen, die zij met revolver en klewang te lijf gingen. In ongeveer een uur was het pleit beslecht: de rust was, althans uiterlijk, teruggekeerd. De gebeurtenis had gevolgen, [Koch]

Steek over en volg de Jl Pemuda in zuidwestelijke richting.

[1897] De meest gegoede inwoners houden eigen rijtuig, veelal gemakkelijke victoria's, breaks of berliners, getrokken door mooie sandelwoods of kittige kleine paardjes en verfrissen zich na de werkzaamheden van den dag door een rijtoer langs de zee of over den fraaien, rijk met kanarie- en assemboomen beplanten Bojongschen weg naar Tjandi, een moderner gedeelte, een bovenstad, waar telken jare meer mooie villa's verrijzen. [Van Maurik]

Rechts: Polisi Militer (een willekeurige koloniale woning).

In den tuin, vóór een smaakvolle villa aan den bodjongschen weg loopt een jonge slavine, in haar kort wit baadjoe en rood geruiten sarong, die met een gouden band om het middel wordt vastgehouden, onophoudelijk van het eene bloembed naar het andere. Zij knipt de schoonste knoppen af, plukt de geurigste rozen, maar schudt nog steeds ontevreden het hoofd, alsof zij hetgeen zij zocht, niet vinden kon. Eindelijk keert zij schoorvoetend naar huis terug. [Kruseman]

Rechts: SMA 5 (Chinese English School).

Rechts: Tourist Information Centre (Leeszaal en Bibliotheek).

Een willekeurig middel tot opvoeding, waarvan veel heil kan verwacht worden, is: lectuur! Zij zal een uitnemende medeopvoedster zijn. De Javaan heeft nagenoeg geen lectuur; wat hij heeft zijn enkele heldendichten en zedelessen, die nog wel slechts voor zeer weinigen bereikbaar zijn, doordat bijna alle met de hand zijn geschreven; erfstukken, die van geslacht tot geslacht overgaan en ook doordat vele geschreven zijn in symboliek en in eene voor gewone menschen onverstaanbare taal. [Kartini]

Rechts: SMA 3 (HBS).

Ik zal je een geschiedenis van een begaafden en ontwikkelden Inlander vertellen. Die jongen legde het eindexamen af, en was no.1 van de drie H. B. S. op Java. Het jongmensch was op Semarang, waar hij school ging, en op Batavia waar hij examen deed, gewoon, dat de deuren der deftigste huizen voor hem open gingen, voor hem, den genialen gymnasiast met zijne aangename en beschaafde manieren en groote bescheidenheid. [Kartini]

Links: Kantor Walikotta (Gemeentekantoren).

Er waren in Semarang enkele socialisten, o.a. Reeser en Westerveld, beide leraren aan de H.B.S., vooruitstrevende ingenieurs als Daan de longh, die in zijn Delftse studie jaren de invloed van vrijzinnige stromingen onder de studenten ondergaan had, en Theo Vreede, theosoof. Beiden werden lid van de gemeenteraad, evenals Westerveld. De longh werd in 1916 Semarangs eerste burgemeester. [Koch]

Rechts: 153 Balai Soedirman.

Hoofdkantoor Koninklijke Nederlandsch Indische Motor Club (J.M.C.): Binnenlandsch toerisme, wegbebakening, kampeerhuizen, tenten, vouwboten e.d.; Buitenlandsch toerisme, afgifte internationale stukken, toertochten.
[1930] Indië is een land, dat nog niet in het wereldtoerisme is opgenomen. Dat wil niet zeggen, dat Indië niet door vreemdelingen bezocht wordt. Het tegendeel is het geval. Echter de groote stroom der toeristen richt zich niet naar Insulinde, hoeveel moois en interessants daar te zien is. Honderdduizenden Amerikanen en Australiërs bezoeken jaarlijks Japan, de Filippijnen, Hawaï; in verhouding komen slechts enkelen op Java.

Rechts: SD Marsudirini (School Zusters Franciscanesen).

In 1898 werd een cursus geopend ter opleiding van Onderwijzeressen, die in 1908 overgebracht werd naar een gehuurd huis te Bodjong in afwachting, dat in de voorstad Bangkok het nieuwe instituut voltooid zal zijn. Een veertigtal kinderen van Europeesche ouders worden daar opgeleid voor het examen van Onderwijzeres.
Het klooster, geopend in 1931, ligt achter dit pand en heeft de ingang aan Jl Imam Bonjol (Poncol).

De voorgevel van dit gebouw, gelegen aan den Bodjongschen weg te Semarang, schijnt op de teekening meer te beteekenen dan hij werkelijk is: Bij eene aandachtige beschouwing in natura valt hij erg tegen. De al te sobere bekroning der raamopeningen, de afdekking der trapjes van den poortgevel, 't magere bovendeel daarvan en 't bij zulk een laag gebouw in 't geheel niet passend attiek boven de kroonlijst, die ook al erg sober uitgevoerd is, kunnen ons niet bekoren, met de afsluitingsmotieven aan 't bovendeel van het uiteinde van den poortgevel en van die van den geheelen gevel is zulks evenzeer 't geval.

Ga op het plein rechtsaf.

Links: midden op het plein het vrijheidsmonument Tugu Muda. (Wilhelminaplein).

Steek de Jl Imam Bonjol over. (Pendrikan).

Rechts: Wisma Perdamaian.

Het linker gebouw was sinds 1928 Gouverneurswoning, eerder het huis van de Resident. Toen in de 19de eeuw het landhuis Vredestein (zuidelijker aan dit plein gelegen) nog de woning van de resident was, was dit pand de generaalswoning.

Wat was zij schoon toen zij 't open rijtuig uitsprong en het helder licht der dammers haar vriendelijk gelaat bescheen! Toen het vol orkest haar met de groote trom aan 't hoofd, begroette, en zij lachend haar net geganteerde hand aan Albert Van den Hove reikte, om op zijn arm geleund de lange galerijen

van het residentiegebouw te doorlopen, eerst haar opwachting bij de gastvrouw te maken en vervolgens haar plaats in te nemen aan het lagere einde der zaal, waar zij terstond door een aantal heeren omringd werd, die elkander verdrongen voor een dans, een lach, een blik van de 'Roos van Samarang'. [Kruseman]

Ga rechtsaf Jl Sugyopranoto (Boeloe).

Ga de voetbrug over en ga terug richting het plein.

Rechts Pasar Bulu (op de plaats van de oude Pasar Boeloe).

[1938] Thans worden in Semarang nog 2 particuliere pasars geëxploiteerd, die beide op particulier land staan, en door de eigenaren met vergunning van de Gemeente worden gehouden. Dit zijn de pasars Tjandi, gehouden door O.T. Bing, en de pasar Boeloe, eigendom van de erven Oei Tiong Ham. Met de laatste exploitanten is de Stadsgemeente thans tot een vergelijk gekomen, aangaande de overname en verbetering van dezen pasar, zoodat in Juni a.s. nog slechts de kleine onbeteekenende pasar Tjandi in particuliere handen zal zijn.

Rechts Jl Cokroaminoto ([Kampong] Karangasem).

[1927] het waar, dat dus dit jaar niets meer aan de kampongs wordt gedaan dan andere jaren en is dit wel toelaatbaar te achten van de gemeente waaraan ook de kampongbewoners belasting moeten betalen?

Rechts: Museum Perjuangan Mandala Bhakti. (Raad van Justitie, ca.1930, Kuhr).

Het hoogtepunt van Sneevliets Indische loopbaan was het proces dat voor de Raad van Justitie te Semarang gevoerd werd in verband met een vervolging wegens publicatie in het Semarangse dagblad De Indiër van een artikel van zijn hand over de Russische revolutie. Het was een juichkreet, een 'lofzang uit een jubelend hart', en hij schreef het stuk op de avond van 18 maart 1917, nadat de eerste berichten over de Kerensky-omwenteling waren ontvangen. Het laatste gedeelte ervan bevatte kritiek op het koloniale beleid. [Koch]

Steek de Jl Sutomo over (Koningin Emmalaan voordien Kalisariweg).

[1917] Binnenkort kan, naar wij vernemen, in den gemeenteraad verwacht worden de behandeling der plannen voor den aanleg van den verbindingsweg tusschen Bodjong en heuvels langs Kalisari. Voorts vernemen we, dat de doortrekking van de verbinding over een deel van het N.I.S.-erf, waarover we vroeger reeds schreven, zoo goed als zeker tot stand zal komen: de onderhandelingen daarover tusschen de gemeente en N.I.S. hebben een gunstig verloop.

Rechts: Gereja Kathedral (Katholieke Kerk Randoesari – 1927, Van Oyen).

[1927] [...] kunnen wij thans melden, dat Randoesari-park, t.w. het hoofdgebouw en de verdere woningen en goedangs welke daarop staan is verkocht aan de Roomsch Katholieke Kerk. De koopsom bedraagt totaal f 126.000. Het ligt in de bedoeling het hoofdgebouw in te richten voor kerkdiensten. Van den bouw van een nieuwe kerk is voorloopig afgezien. Een der woningen op het erf zal worden ingericht als pastorie.

In de zuidoosthoek van de bij de kerk horende scholencomplex is zicht op een bebouwde heuvel, genaamd Bergotta.

[1945] **Meteen rukten de Japansche troepen uit Djatingala naar de eigenlijke stad op. Een vrij krachtigen tegenstand overwinnend, bezetten zij in den loop van den dag den Bodjong-heuvel en arresteerden daar den republikeinschen Resident Wongsonegoro. Deze stelde zich daarop schriftelijk met de pemoeda's in verbinding en trachtte hen te bewegen het vechten te staken. Soekarno's hoofdkwartier te Batavia deed hetzelfde, maar de pogingen werkten niets uit. [Fabricius]**

Steek de Jl Pandanaran over (Randoesari).

Rechts: Kali Semarang.

De Gemeente Semarang verkeerde, in vergelijking met de andere groote kustplaatsen, bij de instelling in betrekkelijk gunstige omstandigheden, omdat omstreeks 1900 door den aanleg van Wester- en Oosterbandjirkanaal, de hoofdafwatering voldoende verzorgd was. Na de totstandkoming dier kanalen werd de kali Semarang die tot dusver de hoofdafvoer vormde en als zoodanig ernstig te kort schoot, hetgeen geregelde en hinderlijke inundatie's veroorzaakte, gedegradeerd tot secundaire afvoerweg, die zelfs na de verlichting zijner taak door het gereedkomen der bandjirkanalen,

nog niet in staat was de afvoer van westmoessonregenbuien op bevredigende wijze te bewerkstelligen.

Rechts: 'Lawang Sewu'.
Open van 7.00 – 21.00 uur.

Plattegrond 9

Hoofdbureau van de Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij (1902-07, Klinkhammer-Ouëndag).

Op de steigers van den heer Hinse leert de een van den ander; mannen die als koelie in dienst zijn gekomen hebben zich allengs bekwaamd tot bruikbare steenhouwers. Inderdaad – om nu ook iets goeds betreffende den langen duur van den bouw te zeggen – die lange duur, het groot getal der voortdurend bezige ambachtslieden en de veelzijdigheid van den geheelen arbeid maken het gebouw der N.I.S. tot de beste ambachts-school die er is, een school der practijk.

De voorgevel is wat soberder geworden.

Uitwendig teekent zich de traphal af door den koepelvormigen bouw, waarin aan alle zijden smalle vensters de ventilatie geven. Het boogveld boven het drielicht in het front is versierd met een decoratieve vulling van sectiel-aardewerk volgens ontwerp van Mej. Henr. A. Koopman te Amsterdam en vervaardigd in de Delftsche plateelbakkerij van Joost Thooft en Labouchere. Deze boogvulling geeft, met het roode pannendak en het groene patina van de koperen torenhelmen, tegen het met glazuursteen versierde witte gevelvlak een effect van rijkdom, wat nog verhoogd wordt door de

bronzen topversiering, waarvan het model door den beeldhouwer L. Zijl is vervaardigd.[...] Uit de reservoirs, zoo hoog mogelijk in de torens opgesteld, wordt het geheele gebouwencomplex van water voorzien, dat uit een groote put opgezogen wordt en ruim 20 M. hoog opgeperst in de torenreservoirs.

Het dubbele dak.

Bij het dak van het gebouw heeft het denkbeeld voorgestaan om een zoo eenvoudig mogelijken waterafvoer te verzekeren, met het oog op de geweldige tropische regens en daarbij de zolders, die archief en andere dienstruimten moeten bevatten, koel te houden. Dit laatste gaf aanleiding tot het toepassen van een dubbel dak. Het dakvlak boven de galerijen gaat als het ware door als binnendak boven de kantoorlokalen, doch is, zoover het galerijdak is, slechts met pannen afgedekt. De ruimte tusschen de beide afdekkingen boven de bureaulokalen komt architectonisch tot uitdrukking door een rij met roosters gesloten openingen, slechts onderbroken door

vensters die de lokalen der zolders verlichten. Ventilatoren op den nok versterken den luchtstroom in die tusschenruimte, die echter zoo hoog gehouden is dat schoonhouden zeer goed mogelijk blijft.

Gebouw C.

Ten Zuiden wordt het erf begrensd door de kali, en de hof afgesloten door een gebouw C dat als drukkerij dienst doet en waaraan verbonden is een fietsenbergplaats en een machinekamer.

De uitbreiding.

[1917] En nu terwijl het gebouw betrekkelijk slechts een gering aantal jaren in gebruik is genomen, is de uitbreiding van den dienst zoo belangrijk gestegen, dat op het nog open gedeelte van het terrein, aan de Oost-zijde, een nieuw gebouw moet worden gesticht.

Dit nieuwe gebouw van rechthoekigen vorm, groot ruim 23 M. bij 77 M. lengte, bestaat in hoofdzaak uit een lange middengang waaraan de werklokalen zijn gelegen en is rondom omgeven door galerijen. Hoewel deze nieuwe bijbouw dus wat indeeling betreft niet afwijkt van het reeds bestaande gebouw zal de te volgen constructie eene geheel andere zijn.

De gebrandschilderde ramen.

[...] de groote traphal, waar een monumentale trap naar de verdieping voert en het licht binnenvalt door de gebrandschilderde glazen, vervaardigd in het atelier van gebrand glas 't Prinsenhof van J.L. Schouten te Delft, die te Delft en 's-Gravenhage tentoongesteld, de algemeene aandacht hebben getrokken.

Bovenin v.l.n.r. de wapens van Amsterdam, Batavia, Nederland, Semarang en Den Haag.

Verantwoording van de afbeeldingen.

Sociëteitsbrug en Bodjong: Come to Java, 290;

Autohandel Barendse: De Koloniale Roeping, B 84;

BPM: Ter herinnering aan de Opening [...], Bataafsche Petroleum Maatschappij, 1938, 17;

Hoofdkantoor Stoomtram-Maatschappijen: Gedenkboek der Gemeente Semarang, 230;

Wilhelminaplein: Ned. Ind. Oud en Nieuw, 106;

Raad van Justitie: Gedenkboek der Gemeente Semarang, 125;

Hoofdbureau NIS: De Koloniale Roeping, 52.

Deze wandeling is overgenomen van de website
www.IndischeLiteraireWandelingen.nl

Deze wandeling is samengesteld in samenwerking met
www.KantEnKlaarSuriname.com

